

Krepitev zmogljivosti – usposabljanje gozdarskega sektorja za boljše delo z lokalnim prebivalstvom, Gvajana, Iwokrama

Podrobno vsebinsko poročilo izvedbe misije

Jurij Beguš, dr. Aleš Poljanec

1 UVOD

Projekt »Krepitev zmogljivosti - usposabljanje gozdarskega sektorja za boljše delo z lokalnim prebivalstvom, Gvajana, Iwokrama« je nastal kot rezultat obiska ambasadorja Gvajane pri Evropski uniji, ki je Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) obiskal leta 2010, obisk pa je pripravilo Ministrstvo za zunanje zadeve RS. Kot rezultat tega srečanja je bil predlog možnosti sodelovanja, ki ga je pripravil ZGS, v njem pa so bile zajete naslednje vsebine: gozdarsko svetovanje in participacija, biomasa, lovstvo (turizem) in možnost študija gvajanskih študentov gozdarstva v Sloveniji. Na podlagi teh dispozicij je ZGS leta 2012 kandidiral na razpisu Direktorata za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč na Ministrstvu za zunanje zadeve RS, žal pa zaradi določenih okoliščin in projekta ni bilo možno izvesti. ZGS je ponovno kandidiral na razpisu leta 2013 in bil na razpisu izbran s tremi že prej predlaganimi aktivnostmi/moduli - gozdarsko svetovanje, participacija v gozdarstvu in biomasa. Projekt je bil izveden v septembru in oktobru leta 2013, izvedla pa sta ga dva strokovnjaka ZGS za omenjena področja, spec. Jurij Beguš in dr. Aleš Poljanec.

Gvajanska stran je opravljeno delo sprejela izredno pozitivno, na delavnicah oziroma treningih je bilo usposobljeno na računano število gozdarskega kadra, delo je potekalo na terenu z lokalnim prebivalstvom, sestali smo se z vsemi najpomembnejšimi deležniki gvajanskega gozdarstva, izvedenih je bilo nekaj dodatnih aktivnosti, s projektom pa smo seznanili tudi ministra Ministrstva za naravne vire in okolje Gvajane, ki je omenjena strokovnjaka sprejel na posebnem sestanku. Na podlagi rezultatov projekta in odlične slike o Sloveniji in slovenskem gozdarstvu je gvajanska stran pripravila določene predloge nadaljnjega sodelovanja, prav tako pa je možnosti sodelovanja na podlagi analize stanja, sestankov z glavnimi deležniki gvajanskega gozdarstva in naših možnosti pripravil tudi ZGS.

2 PRI PRAVE

Priprave na izvedbo misije v Gvajani so potekale med 1.4 in 20.9 2013, in sicer v več vsebinskih sklopih:

1. Urejanje formalnosti za izvedbo projekta

Aktivnosti v tem sklopu so bile razdeljene na vsebinsko in logistično usklajevanje obiska dveh slovenskih gozdarskih strokovnjakov v Gvajani s Komisijo za gozdarstvo v Gvajani, usklajevanje aktivnosti z Ministrstvom za zunanje zadeve, urejanje logističnih formalnosti (izdaja vizuma, nabava letalskih kart, cepljenje...)

2. Priprava gradiv za izvedbo delavnic

Delo v tem vsebinskem sklopu je bilo usmerjeno predvsem v vsebinsko pripravo, pripravo predstavitev za izvajanje delavnic z gozdarskimi strokovnjaki v Gvajani ter pripravo drugih gradiv. Izdelane so bile naslednje PowerPoint predstavitve:

- Forest and Forestry in Slovenia (kratka predstavitev gozdov in gozdarstva v Sloveniji)
- Extension in forestry (delavnica o svetovanju z lastniki gozdov)
- Participation in Forestry
 - o Participation in Forestry – introduction (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Good praxis of Participation (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Mapping (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Barriers in the use participatory methods (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Case analysis (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Own Experiences (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Time line (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Venn diagram (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
 - o Efficient preparation and implementation of the meeting and workshop on the basis of participatory methods (delavnica o sodelovanju v gozdarstvu)
- WISDOM / SWEIS – GIS based tool for biomass management (delavnica o biomasi)
- Forests and Forestry in Slovenia; Caring for forests to benefit nature and people (predavanje za študente na Univerzi v Gvajani, Fakulteti za kmetijstvo in gozdarstvo)

3. Obnovitvena izvedba delavnice o sodelovanju/participaciji v gozdarstvu

Delavnica o sodelovanju/participaciji v gozdarstvu je osnovno in vsebinsko najzahtevnejši modul, saj aktivnosti obsegajo 18 pedagoških ur in vključujejo tako predavanja kot tudi skupinsko delo udeležencev pod vodstvom mentorjev. Za pripravo in usklajitev vsebine in osnovnega poteka delavnice smo v pripravljalni fazi izvedli obnovitveno dvodnevno delavnico z gozdarskimi strokovnjaki iz Zavoda za gozdove Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije. Delavnica je potekala 11. in 12. Septembra v sejni sobi Gozdarskega inštituta Slovenije. Delavnice se je udeležilo 15 gozdarskih strokovnjakov.

Slika 1: Obnovitvena delavnica o sodelovanju v gozdarstvu.

3 IZVEDBA PROJEKTA - MISIJA V GVAJANI

3.1 Namen misije

Izvedba projekta je potekala med 20. septembrom in 6. oktobrom 2013 in je zajemala kratko misijo dveh gozdarskih strokovnjakov Zavoda za gozdove Slovenije (Jurij Beguš, spec. in dr. Aleš Poljanec) v Gvajani z naslednjimi nalogami:

1. V sodelovanju z gozdarskimi strokovnjaki v Gvajani oceniti možnosti, predvsem pa na ine sodelovanja, kot so bili predlagani v pogovorih z veleposlanikom Gomezom.
2. Izvedba delavnice/treninga o svetovanju lastnikom gozdov z izbranim gozdarskim kadrom
3. Izvedba delavnice/treninga o sodelovanju/participaciji v gozdarstvu z izbranim gozdarskim kadrom
4. Analiza stanja in ocena možnosti za kasnejšo izvedbo projekta uvajanja informacijskega sistema za ugotavljanje potencialov lesne biomase z orodjem WISDOM, ki smo ga na Zavodu za gozdove Slovenije uvedli v sodelovanju s FAO.

3.2 Program aktivnosti

Dan	Datum	Aktivnost
1	(20) 21. 9. 2013	Potovanje
2	22. 9. 2013	Potovanje in nastanitev v Gvajani
3	23. 9. 2013	Sre anje s klju nimi institucijami v gozdarskem sektorju, analiza situacije, možnosti nadaljnjega sodelovanja med državami: <ul style="list-style-type: none">- Sre anje s klju nim osebjem GFC (predstavitev Slovenije in slovenskega gozdarstva, pregled aktivnosti GFC)- Sre anje s FTCI- Sre anje s FPDMC (projekt razreza lesa z motorno žago)
4	24. 9. 2013	Sre anje s klju nimi NGO-ji v gozdarskem sektorju, analiza situacije, možnosti nadaljnjega sodelovanja med državami: <ul style="list-style-type: none">- Forest producers Association (FPA)- Guyana Manufacturers and Services Association (GMSA)- Presentation from Iwokrama

		<ul style="list-style-type: none"> - Predstavitev: Community forestry in Guyana (na GFC) - Guyana nature protection agency
5	25. 9. 2013	<p>Delavnica 1: Svetovanje v gozdarstvu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svetovanje v gozdarstvu - Predstavitev svetovalnih izkušenj Gvajane na primeru sodelovanja s skupnostmi <p>Delavnica 2: Biomasa</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavitev REDD+ programa z poudarkom na informacijskem sistemu za biomaso (Gvajana) - predstavitev: WISDOM – GIS based tool for biomass management (Slovenija) - diskusija po skupinah
6	26. 9. 2013	Terensko delo (Kwakwani), sre anje in delavnica z lokalno skupnostjo
7	27. 9. 2013	Terensko delo (Hururu), sre anje in delavnica z lokalno skupnostjo
8	28. 9. 2013	Transport Georgetown - Iwokrama
9	29. 9. 2013	Terensko delo: seznanitev z aktivnostmi Iwokrame in ogled sonaravnega gospodarjenja z gozdovi
10	30. 9. 2013	Terensko delo (Annai), sre anje in delavnica z lokalno skupnostjo
12	1. 10. 2013	Transport Iwokrama - Georgetown
13	2. 10. 2013	Delavnica 3: Sodelovanje v gozdarstvu
14	3. 10. 2013	<p>Delavnica 3: Sodelovanje v gozdarstvu</p> <p>Sestanek z ministrom za okolje in naravne vire</p> <p>Predavanje za študente in sre anje z akademskim zborom Univerze v Gvajani, Fakultete za kmetijstvo in gozdarstvo</p>
15	4. 10. 2013	Zaključno sre anje (možnosti nadaljnjega sodelovanja z GFC)
16	5. 10. 2013	Potovanje
17	6. 10. 2013	Potovanje in povratek v Slovenijo

3.3 Analiza deležnikov in ocena možnosti sodelovanja

3.3.1 Guyana Forestry Commission (GFC)

GFC je krovna organizacija na področju gozdarstva v Gvajani. Komisija je odgovorna za upravljanje in vodenje vseh državnih gozdnih zemljišč. Formalna podlaga za delo komisije je Zakon o gozdovih in Nacionalni gozdni program. Komisija razvija in nadzoruje standarde za delovanje gozdarskega sektorja, razvija in izvaja strategije ohranjanja in varovanja gozdov, nadzira raziskovalno dejavnost v gozdovih in zagotavlja podporo in usmerjanje na področju izobraževanja in usposabljanja v gozdarstvu. Poleg tega je GFC tudi pomembno posvetovalno telo resornemu ministrstvu o vprašanjih, ki se nanašajo na gozdne politike, gozdarsko zakonodajo.

Sodelovanje z institucijo je potekalo v vseh fazah izvedbe projekta. V pripravljalni fazi smo s pomočjo GFC izdelali program misije, GFC je organiziral tudi vsa logistično in strokovno podporo za izvedbo misije in sodeloval tudi pri zaključni fazi projekta. Na uvodnem srečanju je g. Jagdesh Singh, namestnik komisarja za gozdarstvo in vodja oddelka za upravljanje z gozdnimi viri, predstavil razmere v gozdarstvu in aktivnosti GFC, dr. Aleš Poljanec pa je predstavil slovenski koncept gospodarjenja z gozdovi. Nadalje je bilo večinoma aktivnosti na projektu vezanih na sodelovanje med gozdarskimi strokovnjaki GFC in ZGS in na koncu misije je bila izražena s strani GFC tudi velika podpora nadaljnjemu sodelovanju med obema institucijama.

3.3.2 Forestry Training Centre (FTCI)

FTCI je bil ustanovljen leta 2002 kot partnerska institucija Guyana Forestry Commission, Forest Products Association of Guyana in Tropical Forest Foundation z namenom izobraževanja in svetovanja v gozdarstvu. Na srečanju dne 23.9.2013 nam je direktor centra g. Godfrey Marshall predstavil aktivnosti centra za usposabljanje v gozdarstvu. Glavne naloge centra so zagotavljanje poklicnega izobraževanja izvajalcev gozdarskih del, študentov gozdarstva in okoljskih znanosti, predstavnikov nevladnih organizacij za varstvo narave in zaposlenih v javnih institucijah (npr. GFC). Glavni moduli izobraževanja obsegajo tematike kot so: naletovanje sečnje v gozdovih, upravljanje z gozdom za skupnosti, gozdno gradbeništvo (predvsem gradnja gozdnih cest), varno delo pri sečnji in spravilu lesa, gozdne inventure in razrez lesa v gozdu (ang. chainsaw milling). Po predstavitvi je sledila diskusija v kateri so se nakazale nekatere možnosti za sodelovanje na področju prenosa posredovanja slovenskih izkušenj pri izvajanju svetovanja za varno delo pri sečnji in spravilu.

3.3.3 Chainsaw milling project

V okviru GFC in FTC deluje tudi projekt razrez lesa z motorno žago (ang. Chainsaw milling project). Aktivnosti projekta nam je predstavila koordinatorka projekta ga. Rohini Kerrett. Projekt je namenjen promociji razreza lesa z motorno žago na polizdelke. Prednost razreza lesa v gozdu je predvsem v pove anju vrednosti lesa in s tem spodbujanju doma e predelave lesa. Projekt je namenjen razvoju skupnosti, ki se ukvarjajo z gozdarsko dejavnostjo. Aktivnosti projekta se odvijajo v štirih pilotnih skupnostih in sicer: Ituni, Orealla/Sipuruta, Annai (slika 2) in Kwakwani.

Slika 2: Primer razreza lesa z motorno žago, predel Iwokrama.

3.3.4 Forest product development and marketing council of Guyana (FPDMC)

G. Rajnarine Singh je predstavil aktivnosti FPDMC-ja. Organizacija je bila ustanovljena leta 2005. Glavno poslanstvo FPDMC je organizirati razvoj, trženje in promocijo gvajanskih gozdnih proizvodov. Posebno pozornost posve ajo razvoju dodane vrednosti posameznih gozdnih proizvodov ter promociji lesa manj znanih drevesnih vrst. Pomembna sti na to ka za bodo e sodelovanje bi bil lahko razvoj produktov iz lesa z visoko dodano vrednostjo, testiranje redkih in še ne uveljavljenih vrst lesa ter trženje gozdarskih in lesarskih strojev.

Slika 3: Sestanek/sre anje z vodstvom FPDMC.

3.3.5 Ostale organizacije

V okviru spoznavanja različnih deležnikov v gozdarstvu smo imeli kratek sestanek z Guyana National Industrial Company (g. Clinton Willjams), Guyana Manufacturing and Service Association (g. Clinton Willjams) in Barama Company (g. Mohindra Chand). Predstavnikoma smo najprej na kratko predstavili gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji, nato pa je sledila diskusija. V diskusiji so bili podobno kot na sestanku z FPDMC izpostavljeni problemi v zvezi s trženjem lesa in ostalih gozdnih proizvodov ter poudarjene priložnosti sodelovanja na področju razvoja produktov z visoko dodano vrednostjo, testiranje redkih in še ne uveljavljenih lesov ter trženja gozdarskih in lesarskih strojev.

Nadalje smo v sklopu obiskov različnih deležnikov v gozdarstvu obiskali tudi naravovarstveno agencijo (Environmental Protection Agency - EPA), kjer nam je direktorica ga. Geeta Devi Singh predstavila delo agencije in njihovo vlogo pri formalnih postopkih za izdajo dovoljenj za se njo in kr itve gozdov.

3.4 Analiza potreb po sodelovanju in gozdarskem svetovanju

Aktivnosti na področju sodelovanja in gozdarskega svetovanja z lokalnim prebivalstvom nam je predstavila ga. Simone Benn, gozdarska strokovnjakinja odgovorna na GFC za delo s skupnostmi, ki živijo v oddaljenih predelih države in se med drugim ukvarjajo tudi z gozdarsko dejavnostjo (v nadaljevanju

»skupnosti«) Skupnosti so ve inoma mali koncesionarji, ki za preživetje in razvoj skupnosti opravljajo gozdarska dela v državnih gozdovih ali pa so to skupnosti prvotnih prebivalcev (Amarindiji), ki so od države dobile dolo ene površine gozdov.

Dodatno analizo potreb lokalnega prebivalstva po gozdarskem svetovanju in sodelovanju znotraj organizacije smo izdelali z izvedbo delavnic oziroma vodenih intervjujev v izbranih skupnostih. V ta namen smo izpeljali dve participativni delavnici, in sicer v mestecu Kwakwani (Slike 4, 5 in 6) in Annai (Slike 7, 8, 9) ter se z vodenim intervjujem seznanili z delom in potrebami skupnosti v mestecu Hururu. Na delavnicah smo za pridobitev informacij o potrebah po svetovanju uporabili metodo Write storming, ki predstavlja skupinsko tehniko za generacijo imve jega števila novih idej za rešitev dolo enega problema ter volitve »voting«, ki iz množice idej izluš i najpomembnejše. Poleg tega smo udeležence delavnice povprašali tudi o njihovem videnju in možnostih izboljšav na podro ju sodelovanja v skupnosti. Za ta proces smo uporabili H-obliko. Delavnice v Kwakwaniju sta se udeležili dve skupnosti, in sicer v skupnem številu 11 udeležencev, v mestecu Annai pa ena skupnost s 14 udeleženci. V mestecu Hururu je bila delavnica odpovedana zaradi prazni nih slovesnosti skupnosti in smo se zato uspeli z namestnikom vodje skupnosti pogovoriti o njihovem položaju in svetovalnih potrebah le osebno. Uporabili smo metodo vodenega intervjuja.

Na podro ju svetovanja so izstopale zlasti potrebe po novih znanjih na podro ju komuniciranja, projektnega upravljanja, znanja iz financ in sodobnih tehnologij, trženja gozdnih lesnih sortimentov, varnega izvajanja gozdarskih del, gozdnih inventur ter sonaravnega in trajnostnega upravljanja z gozdnimi viri. Slabosti sodelovanja v skupnosti so se pokazale prav na podro ju zgoraj navedenih potreb po splošnih temah izobraževanja kot so komuniciranje, finance, projektno vodenje in sodobne tehnologije, številne prednosti organizacijske oblike pa se kažejo predvsem omogo anju bivanja na podeželju, zagotavljanju varnosti, transparentnosti in identitete.

Zbrane informacije in izkušnje s terena smo uporabili za prilagoditev delavnic potrebam svetovanja in sodelovanja v Gvajani.

Slika 4: Uporaba H-oblike na sre anju s skupnostjo Kwakwani

Slika 5: Analiza svetovalnih potreb, skupnost Kwakwani

Slika 6: Predstavitev rezultatov H – oblike, skupnost Kwakwani

Slika 7: Analiza izobraževalnih potreb, skupnost Annai

Slika 8: Volitve izobraževalnih potreb, skupnost Annai

Slika 9: Izvedba H-oblike, skupnost Annai

Skupnost v bližini kraja Linden - oglarjenje

V okolici Lindna smo si ogledali zanimiv primer preživljanja skupnosti z oglarjenjem. Tam žive a skupnost, ki šteje nekaj več kot trideset ljudi se ukvarja s pridobivanjem oglja iz odpadnega lesnega materiala. Iani skupnosti koristijo odpadni material, ki jim ga bližnja tovarna strešnih dešic (šinkelnov) zagotavlja brezplačno in tako omogoča preživetje skupnosti. Aktivni oglarji, ki jih je v skupnosti okoli 20, skupaj nabirajo material, in sicer tako, da za vsakega oglarja pripravijo enak kup lesa, potrebnega za pripravo kope. Oglarji nato vsak zase kuhajo oglje in ga navadno tudi sami prodajajo, in sicer po enotni ceni za vse. Za namen skupne prodaje se združijo le v primeru večjih kupcev.

Slika 10: Predstavitev skupnosti, ki se ukvarja z izdelavo oglja (Linden).

3.5 Izvedba delavnic za gozdarske strokovnjake na GFC

3.5.1 Delavnica o gozdarskem svetovanju

Delavnica »Svetovanje v gozdarstvu« je koncipirana kot trening gozdarjev za uinkovitejšo izvedbo svetovanja različnim ciljnim skupinam, v primeru Gvajane predvsem skupnostim, ki živijo v oddaljenih gozdnatih področjih. Žal pa ni omogočeno, da bi izvedli trening tudi z izvedbo praktične vaje svetovanja na terenu z izbranimi ciljnim skupinami. Vsebinsko je delavnica zajela naslednje sklope:

- Uvod
- Zgodovinski razvoj gozdarskega svetovanja
- Teoretične osnove
- Osnove učinkovite komunikacije
- Analiza problema in potrebe po svetovanju
- Načini gozdarskega svetovanja
- Vsebine gozdarskega svetovanja
- Evaluacija

V uvodu je bil predstavljen načrt dela na delavnici in na kratko ozadje izvedbe projekta. Za razumevanje odnosov med gozdarstvom in deležniki je nujno poznavanje zgodovinskih okoliščin in gozdarskega svetovanja, predvsem pa poznavanje in razumevanje vloge gozdarstva pri širjenju gozdarskih znanj in videnje vloge gozdarja kot promotorja tega. Poudarek pri svetovanju je na dvosmerni komunikaciji in spoštovanju znanja prejemnikov svetovanja. Temu je sledila definicija svetovanja, kjer smo uporabili slovenski pristop, ki pa se kaj dosti ne razlikuje od definicije nekaterih vodilnih univerz na tem področju (Oregon State University) in FAO. Definiciji so sledile teoretične osnove, kjer je bil poudarek na treh osnovnih stebrih svetovanja, ki so:

- angažiranost – izkušnja, ki se mora uporabiti v praksi
- odnosi – prenos poteka preko loveških stikov, komunikacije
- izobraženost – svetovanje mora biti kvalitetno

V tem sklopu smo izvedli analizo potreb po izobraževanju zaposlenih na GFC. Pri tem smo uporabili metodo »write storming«, ki je pokazala na veliko željo po naslednjih znanjih: upravljanje projektov, tuji jeziki, reševanje konfliktov in komunikacija, GIS tehnologije in menedžment. Vaja je bila izvedena tudi kot vzorec, kako lahko pridobijo informacijo o potrebah po svetovanju med različnimi ciljnim skupinami.

Slika 11: Delavnica Gozdarsko svetovanje, »writestorming« potrebe po izobraževanju

Sledile so osnove učinkovite komunikacije, ki so nujne, če sprejmemo filozofijo, da je svetovanje dvosmerna komunikacija. Pri tem so bili najpomembnejši poudarki na učinkovitemu posredovanju znanja, uporabi primerne jezika, pomenu prvega vtisa in poslušanja. Osrednji del delavnice je bil osredotočen na potrebe po svetovanju, definiranju in analizi problema, postavljanju cilja in ciljne skupine ter izboru ustreznega načina izvedbe svetovanja. Kot primer smo uporabili problem varnosti pri sebi med zasebnimi lastniki gozdov. Delavnico smo nadaljevali z vsebinami svetovanja ter predstavili vse možne informacijske kanale, ki jih uporabljamo v Sloveniji in ki bi jih lahko uporabili tudi v Gvajani. Na sami delavnici in že na predhodnih sestankih se je pokazalo, da se določene oblike svetovanja v Gvajani že uporabljajo. Na koncu smo predstavili še načine evaluacije izvedenih aktivnosti. Temu je sledila vaja, kjer so udeleženci po skupinah pripravili izvedbo svetovalne aktivnosti z naslednjimi koraki:

- Definiranje problema: v tem delu je bilo potrebno definirati nek problem, ki je v Gvajani prisoten. Udeleženci so po skupinah navedli različne probleme kot so: prenizka dodana vrednost lesa, varnost in zdravje pri delu, nepoznavanje inventurnih metod, zakonodaja.
- Analiza potreb: na podlagi definirane problema je vsaka skupina zase analizirala, kakšne naj bi bile potrebe, zaradi katerih je potrebno (na podlagi problema) izvesti svetovanje.
- Ciljna skupina: določiti ali so ciljno skupino, na katero bi s svetovanjem ciljali.
- Cilj svetovanja: na osnovi predhodnih korakov so določili cilj svetovanja.
- Opis izvedbe svetovalne aktivnosti: po skupinah je bilo potrebno natančno določiti korake izvedbe svetovanja, kraj in čas izvedbe, osnovni potek,

potreben material in opremo, vsebinske sklope, predavatelje oziroma izvajalce.

Na koncu je vsaka skupina podrobno poročala ostalim o svoji nalogi. Podrobno so predavanja na delavnici predstavljena v prilogi 15.

Slika 12: Delavnica Svetovanje v gozdarstvu, izdelava na rta svetovanja

3.5.2 Delavnica o biomasi

Delavnica o biomasi je bila sestavljena iz dveh predavanj in zaključne diskusije. Prvo predavanje je bilo namenjeno predstavitvi instrumentu REDD+ in monitoringu sprememb površine gozdov (predstavitev s strani Gvajane) ter zagotavljanju ponorov ogljika. Drugo predavanje je bilo namenjeno predstavitvi prostorskega orodja za podporo odločitvi pri upravljanju z lesno biomaso (WISDOM). V predavanju je bil izpostavljen pomen lesne biomase za zagotavljanje nizko ogljičnega razvoja, predstavljen je bil osnovni koncept orodja WISDOM, ki je bil razvit v sodelovanju med Univerzo v Mehiki in FAO. Orodje temelji na holističnem pristopu pri upravljanju z gozdnimi viri, je modularno grajeno, omogoča prostorske analize in je prilagodljiv različni kakovosti in podrobnosti informacij. V osnovi gradita WISDOM dva modula, in sicer modul Supply in Demand ter aplikacije zbrane v modulu Woodshade analysis, ki omogočajo podporo odločitvi na strateški, taktični in operativni ravni. Podrobna vsebina predavanja je predstavljena v prilogi 16.

V zaključni diskusiji je bilo ugotovljeno, da je gozdna lesna biomasa namenjena pridobivanju obnovljivih virov za državo manj zanimiva. Večji interes je bil izražen na področju upravljanja ponorov ogljika in nizko ogljičnega razvoja. Predstavljeno orodje WISDOM bi lahko bilo z nekaterimi modifikacijami tudi primerno orodje za izračun celokupne biomase gozdov in upravljanje s ponori CO₂.

Slika 13: Delavnica Biomasa

3.5.3 Delavnica o sodelovanju/participaciji v gozdarstvu

Dvodnevna delavnica o sodelovanju v gozdarstvu oziroma o participaciji v gozdarstvu je zasnovana kot predstavitev in trening enostavnih metod, ki omogoajo pridobiti mnenje, znanje, predloge in ideje od več ljudi, ki pripadajo določenim ciljnim skupinam, deležnikom.

Slika 14: Uvod v delavnico Participacija v gozdarstvu

Trening je zasnovan tako, da krajšim predavanjem sledi praktično delo na posamezni metodi. Na ta način so udeleženci metodo spoznali in jo lahko uporabijo pri svojem delu. Na koncu so dobili udeleženci vpogled v to, kako na sestankih, srečanjih in podobnih dogodkih te metode kombinirati, da si logično sledijo in v kombinaciji z drugimi tvorijo celoto. Žal ni bilo časa, da bi udeleženci tudi na terenu med ljudmi metode preizkusili in da bi skupaj pod nadzorom trenerja izvedli sestanek s ciljnim skupinami, ki bi obravnaval realne probleme. V izvedbo treninga smo vključili tudi izkušnje, ki smo jih imeli pri srečanjih s ciljnimi skupinami v kraju Kwakwani in Annai. Program treninga je zajemal naslednje sklope:

- Uvod
- Kaj je participativni pristop
- Vizualizacija
- Način oblikovanja skupin
- Dobra praksa participacije
- Kartiranje
- Volitve
- Ovire pri uporabi participativnih metod
- Saboterji in sabotiranje saboterjev

- H oblika
- Analiza primerov
- Lastne izkušnje pri izvedbi participacije (Beguš)
- asovne rte
- Venn diagram
- Parna primerjava
- Akcijski na rt
- Kombinacija participativnih metod
- Kako pripravimo sestanek, sre anje, dogodek, kjer uporabljamo metode participacije
- Osnove dobrega facilitiranja
- Izdelava lastnega opomnika

Po uvodnem delu, kjer smo predstavili tudi petstopenjski model izvedbe sestanka, so udeleženci dobili nekaj splošnih informacij o metodah participacije. Metode so se razvile pod okriljem Svetovne banke in FAO, namenjene so bile predvsem za nerazvite dežele, a zelo dobro delujejo tudi drugod. V današnjem asu je že oziroma bo kmalu normalno, da mora gozdarska stroka kjerkoli po svetu za doseganje ve namenskih ciljev pri gospodarjenju z gozdom dobiti soglasje mnogih deležnikov. Gozdarji se morajo od inženirskega/formalnega/uradniškega pristopa preusmeriti k na inom, ki bodo v službi deležnikov oziroma bodo orientirani k porabniku dobrin ve namenskega gozda. Kriti ni moment tega prehoda je integriranje participativnega gospodarjenja z gozdom v glavne tokove gozdarske prakse, ki bo tekla ob boku ostalih strokovnih vej gozdarstva. Za definicijo participativnega pristopa smo uporabili definicijo FAO. V njej je participacija razumljena kot na in, ki pove a mo deležnikov, da vplivajo na stvari (proces odlo anja). Rezultat tega procesa je viden v pove anju znanja, spretnosti, samozavesti in samozaupanja pri ljudeh, ki v dolo enem procesu sodelujejo ali se z njim ukvarjajo. Poznamo nekaj osnovnih principov participacije, ki narekujejo naslednja pravila:

- ozra je mora biti demokrati no, v razpravo pa so vklju ene vse vrste ljudi,
- tematika mora biti podana vizualno,
- cilji morajo biti jasno postavljeni in dosegljivi,
- nikdar ne smemo vzbujati nerealnih pri akovanj.

Stopnja participacije je lahko razli na in je zelo odvisna od njenega na ina. Zelo nizka ali pa je sploh ni je takrat, ko nekoga k ne emu silimo, najvišja pa, ko se o nekem problemu odlo a s sodelovanjem, ki je vzknilo iz deležnikov samih in ni prišlo »od zgoraj«.

Uvodnemu delu je sledila naloga vizualizacije, kjer so udeleženci z risanjem podali lastne izkušnje o na inih dvosmerne komunikacije. Na koncu vaje so udeleženci po skupinah poro ali o svojem delu, pri tem smo trenirali tudi nastopanje in podajanje snovi.

Slika 15: Participacija v gozdarstvu - vizualizacija

Po daljšem predavanju o dobri praksi pri svetovanju, ki je obravnavalo pripravo prostorov, uporabo metod in facilitiranje, je sledila metoda kartiranja. To je vizualizacija, ki pokaže stopnjo poznavanja prostora, ki smo jo dopolnili s kartiranjem mnenj in predlogov, ter na koncu te predloge tudi ovrednotili. Prva vaja ja bila t.i. kartiranje socialnega okolja, kjer so udeleženci individualno kartirali okolje, v katerem živijo, nato pa so po skupinah izdelali karto gozdov Gvajane, ocenili pozitivne in negativne stvari v teh gozdovih ter podali predloge za izboljšanje. Na koncu so kot skupina predloge z volitvami tudi ovrednotili, jim dolo ili prioritete.

Slika 16: Participacija v gozdarstvu – kartiranje gozdov Gvajane, poro anje

Po predavanju o ovirah pri izvedbi participacije smo izvedli krajšo vajo o tem, kaj so saboterji na sre anjih in kako jih sabotiramo. Na podlagi vsega povedanega so udeleženci z metodo »H-oblika«, ali H-diagram ocenili nekaj situacij (situacije so dobili na slikah, so pa realne situacije, ki so bile posnete pri izvedbi participacije), ter se pri tem nau ili postopka H-oblike ter pokazali, koliko so si zapomnili predavanj o dobrih praksah in ovirah pri izvedbi participacije. Na koncu dneva so to pokazali še z igro vlog.

Drug dan smo za eli s predstavitevijo lastnih izkušenj pri izvedbi participacije, nato pa vadili metodo asovnih rt, najprej individualno s asovno rto lastnega izobraževanja, nato pa še v skupinah s asovno rto razvoja gozdarstva v Gvajani. Drug dan je bil v celoti posve en gvajanskemu gozdarstvu, saj so vse metode obravnavale ta vprašanja.

Slika 17: Participacija v gozdarstvu – asovna rta

Z metodo Venn diagram, ki je sledila asovnim rtam, smo dolo ili notranje in zunanje deležnike, ki so prisotni v gvajanskem gozdarskem sektorju. Venn diagram je v bistvu zelo enostavna a u inkovita analiza deležnikov, zato je primerna na za etku nekega sestanka. Naj omenimo, da smo ves drugi dan treninga poudarjali pomen zaporedja metod. Tej je sledila H-oblika, kjer so udeleženci ocenjevali položaj gvajanskega gozdarstva v družbenem okolju. Metoda je zasnovana tako, da daje na koncu štiri predloge, kako stanje izboljšati. Te štiri predloge so po nujnosti izvedbe razvrstili s pomo jo parne primerjave ter na koncu za najpomembnejši predlog izdelali akcijski na rt. O rezultatih niso poro ali, ampak je bila dana možnost, da si vsi ogledalo izdelke vsek skupin.

Slika 18: Participacija v gozdarstvu – kon ni rezultat zaporedja metod (Venn diagram, H-oblika, parno rangiranje, akcijski na rt)

Zadnje predavanje je obravnavalo u inkovito pripravo in izvedbo sestanka, sre anja, dogodka, kjer se uporabljajo metode participacije. Temu je sledila še izdelava lastnega opomnika, kjer so bile opisane vse metode, postopki in njihova uporabnost.

3.6 Ogleđ podro ja Iwokrama

Na izrecno željo veleposlanika Gomesa smo v projekt vklju ili tudi podro je Iwokrama, ki leži v osrednjem delu države in predstavlja »darilo države Gvajane ostalemu svetu«, kot ga je Gvajana imenovala, ko je leta 1989 to oznanila na sre anju skupnost Commonwealth-a. Podro je, veliko 371.000 ha, predstavlja enega zadnjih nedotaknjenih predelov tropskega gozda, kjer želijo gospodariti na sonaraven in trajnosten na in. Osnovne podatke o tem predelu smo dobili na sestanku direktcije v Georgetownu, kjer smo se sre ali z direktorjem g. Dane Gobinom. Tam smo še dokon no opredelili program obiska, ki se sovpadal z analizo stanja. Povezano z ogleđom Iwokrame ter sre anjem z osebjem (omenili bi vodjo na terenu g. Viberta A. Welcha), ki podro je upravlja, je bila tudi izvedba sestanka in delavnice v skupnosti Annai, ki leži blizu tega podro ja.

Slika 19: Ken Rodney in dr. Aleš Poljanec pri ogleđu gozda, predel Iwokrama

V Iwokrami je bil glavni kontakt g. Ken Rodney, ki že trideset let vodi gospodarjenje teh gozdov. Seznanil nas je z izvajanjem gozdnih del, izdelavo strokovnih osnov, gozdne inventure ter na inom nadzora. Na terenu nam je pokazal stanje gozdov po izvedeni se nji, na ine gradnje gozdnih prometnic, omogo il pa nam je tudi izvedbo delavnice v skupnosti Annai.

V okviru bivanja v Iwokrama River Lodge nama je osebje razkazalo tudi del izobraževalno raziskovalne infrastrukture, in sicer: gozdno u no pot, možnost

opazovanja živalskega sveta, ogled krošenj tropskega pragozda (Canopy walk) in tabor namenjen raziskovalnim misijam, ki omogoča primerne prostore za raziskovanje tropskih deževnih gozdov. Ponudba je pomembna za promocijo gozdarske in naravovarstvene stroke, izobraževanje javnosti ter raziskovalno dejavnost.

Slika 20: Gozdna cesta in stanje gozda po končanem delu se nji pred tremi leti, predel Iwokrama.

3.7 Sistem sledenja lesa

V letu 2001 je GFC vzpostavil sistem sledenja gozdnih lesnih sortimentov v celotnem gozdarskem sektorju Gvajane. V okviru sistema vsako podrto drevo in pripadajoča panj dobi plastično rtno kodo. Drevesa in panji se označijo s kodnim listem, takoj po sečnji oziroma, ko se drevesa zrežejo v sortimente. Sistem zagotavlja sledljivost lesa in njegove osnovne značilnosti, kot so legitimnost sečnje, lokacijo in obseg gozdne proizvodnje. Sistem je vpeljan v vseh gozdovih vključno vse državne gozdove, gozdove v rezervatih prvoselcev (Amarindijev) in zasebnih gozdovih. Sistem omogoča sledljivost vseh proizvodov narejenih iz lesa gvajanskih gozdov od panja do kupca. Sistem je reguliran z oznakami dreves, ki jih GFC brezplačno zagotovi vsem koncesionarjem oziroma izvajalcem gozdnih del na podlagi določene najvišjega možnega poseka v primeru koncesij, ali na zahtevo lastnikov v ostalih oblikah lastništva.

Slika 21: Kontrola lesa na lokalni izpostavi GFC (področje Linden).

3.8 Predavanja za študente na Univerzi v Gvajani

V sklopu obiska na Univerzi v Gvajani, Fakulteti za kmetijstvo in gozdarstvo smo pripravili pregledno predavanje za študente, raziskovalce in predavatelje z naslovom »Forests and forestry in Slovenia; Caring for forests to benefit nature and people«. Predavanja se je skupno udeležilo 18 študentov, raziskovalcev in predavateljev.

V uvodnem delu predavanja je bil predstavljen projekt in osnovne značilnosti Slovenije. Sledila je predstavitev slovenskih gozdov, in sicer: rastišče ne posebnosti in gozdni tipi v Sloveniji, opredelitev in značilnosti zgradbe in drevesne sestave slovenskih gozdov. V sklopu predstavitve gozdarstva je nato sledil kratek pregled zgodovine na ravnem gospodarjenju z gozdnimi ekosistemi na Slovenskem, glavna vizija gozdarstva ter pravni in institucionalni okvirji. Drugi del predstavitve je bil namenjen predstavitvi ključnih teoretičnih izhodišč gospodarjenju z obnovljivimi gozdnimi viri v Sloveniji in instrumentov za njihovo zagotavljanje v vsakodnevni praksi, in sicer: koncept gozdarskega ravnanja, kontrolna metoda in kognitivni pristop pri obravnavi gozdnih ekosistemov, gozdne inventure in monitoring gozdnih ekosistemov, načelo mnogonamenskosti in določanje prioritete pri upravljanju z gozdovi, koncept trajnostnega in sonaravnega gospodarjenju z gozdovi ter ekosistemski pristop z integracijo varstva narave v upravljanje z gozdovi. V zaključnem delu predavanja so bili predstavljeni rezultati več kot pol stoletja izvajanja sonaravnega gospodarjenju z gozdovi, ki se kaže predvsem v nemem izboljšanju stanja gozdov. Predavanje smo strnili z nekaterimi izhodišči za prihodnji razvoj koncepta ravnanja in možnostjo vgrajevanja nekaterih predstavljenih načel in instrumentov v upravljanje z gozdnimi ekosistemi na področju tropskih gozdov.

Po predavanju je sledila obširna diskusija o posameznih sklopih predavanja ter o možnosti vključevanja nekaterih teoretičnih izhodišč in instrumentov pri upravljanju z gozdovi v Gvajani.

4 ZAKLJU EK PROJEKTA

4.1 Sestanek na Ministrstvu za naravne vire in okolje

Sestanek z ministrom Ministrstva za naravne vire in okolje g. Robertom M. Persaudom je bil organiziran 3. 10. 2013. Minister je izrazil zadovoljstvo, da se je Slovenija odzvala na prošnjo za strokovno pomoč, in se je ob tej priložnosti zanjo tudi zahvalil. Seznanili smo ga z zgodovino nastanka projekta, njegovo vsebino in aktivnostmi, ki smo jih v Gvajani izvedli. Prav tako smo ga seznanili z možnostmi nadaljnjega sodelovanja, za katerega je pokazal veliko zanimanje in mu izrazil vso podporo. Obisk pri ministru je bil skupaj z informacijo za javnost o samem projektu objavljen tudi v medijih.

Slika 22: Sestanek pri ministru za naravne vire in okolje Republike Gvajane (g. Robertu M. Persaudu)

4.2 Zaključni sestanek na GFC

Na zaključnem sestanku na GFC smo podrobneje analizirali opravljeno misijo Zavoda za Gozdove v Gvajani. Tako gostitelji, kot tudi izvajalci smo se strinjali, da je misija uspela in da so bili vsi cilji projekta uspešno zaključeni, v nekaterih tokah celo preseženi. Med misijo se je med obema institucijama vzpostavilo zaupanje, odprle pa so se tudi številne možnosti za prihodnje sodelovanje med ZGS in GFC. Podrobna analiza misije in predlogi za sodelovanje s strani GFC so podani v prilogi 20.

Slika 23: Zaključni sestanek na GFC (ga. Pradeepa Bholanath, g. Jurij Beguš in dr. Aleš Poljanec)

4.3 Izdelava zaključnega poročila

Čas med zaključkom misije in rokom za izdelavo zaključnega poročila je bil zelo kratek. Kljub relativno majhnemu obsegu projekta tako po finančni kot tudi po organizacijski vsebinski plati je izdelava poročila zahtevna in odgovorna naloga. Zaradi omejenega časa za izdelavo poročila smo v prvi fazi izdelali vsebinsko in finančno poročilo v slovenskem jeziku, kasneje pa bomo na podlagi tega poročila pripravili vsebinsko poročilo ter glavne predloge za prihodnje sodelovanje tudi v angleškem jeziku in ga na predlog MZZ preko diplomatske pošte posredovali ambasadi Republike Gvajane v Bruselju in Ministrstvu za naravne vire in okolje Republike Gvajane.

4.4 Obveščanje javnosti in desiminacija rezultatov projekta

V sklopu sodelovanja z javnostmi so bile izvedene naslednje aktivnosti:

- Objava vsebine projekta in rezultatov projekta na spletni strani Zavoda za gozdove Slovenije (www.zgs.gov.si)
- Objava vsebine projekta in izvedenih aktivnosti na projektu v dnevniku NEWSGUYANA (http://r20.rs6.net/tn.jsp?e=001xWOoe3BndErSEP9IK5SoWLMhQmx7NAYPz1keRyiJ3YuUcTVyru9DWLPh_E2QvspkT1zS5F6h9IE6kgvYn4oiB3peDiGYVGT0RNIbP5oJWSc3Bx6eL4Lozw==)
- Predstavitev projekta na Ministrstvu za okolje in naravne vire v Gvajani (pogovor z ministrom)
- Predstavitev projekta akademskemu zboru na Univerzi v Gvajani, Fakulteti za kmetijstvo in obnovljive gozdne vire.

Zaradi kratkega roka za oddajo zaključnega poročila po zaključku misije v Gvajani se v zvezi z promocijo projekta v naslednjih mesecih načrtujejo še dodatne aktivnosti:

- Obvestilo o rezultatih projekta veleposlaništvu v Gvajani,
- Predstavitev projekta na svetovnem IUFRO kongresu, ki bo leta 2014 v Salt Lake City-ju.
- Objava projektnih aktivnosti v gozdarski strokovni in znanstveni periodiki.

4.5 Pridobljene izkušnje, priložnosti za izboljšave in na rti izvajalca za prihodnje projekte oz. dejavnosti, ki temeljijo na rezultatih in izkušnjah izvedenega projekta

Misija v Gvajani je po oceni udeležencev in izvajalcev odlično uspela. Na rtovalne delavnice, obiski terena, sestanki in srečanja z vsemi pomembnimi gozdarskimi institucijami in deležniki ter sprejem pri ministru za naravne vire in okolje so pokazali na potrebe po nadaljnjem sodelovanju. Gvajanska stran je pokazala in izrazila veliko zanimanje za različne vsebine nadaljnjega sodelovanja, prav tako pa smo tudi z naše strani videli možnosti, ki se kažejo v nadaljevanju.

V prvi misiji smo izvedli treninge gozdarjev za gozdarsko svetovanje in participacijo v gozdarstvu. Na podlagi naših dosedanjih izkušenj bi bilo koristno izvesti treninge, na katerih bi njihov kader izobrazil do te mere, da bi lahko izobraževanja/treninge za gozdarski kader nadaljevali oziroma izvajali sami, to bi bili tako imenovani treningi trenerjev, ki so se pokazali kot koristni tako v

Sloveniji kot v nekaterih drugih državah. Naš predlog torej je, da se v nadaljevanju izvede trening trenerjev na področju gozdarskega svetovanja in uporabo metod sodelovanja v gozdarstvu.

V okviru evropskega projekta (po naših informacijah Nizozemskega) v Gvajani že potekajo izobraževanja na področju varnega dela v gozdu oziroma izobraževanja o uporabi motorne žage, vendar bi jim sami lahko ponudili izkušnje in vsebine nekaterih dodatnih izobraževalnih dejavnosti, ki se nanašajo na delo z motorno žago in traktorji, opremljeni z gozdarskim vitlom. Izobraževanja bi lahko potekala kot sestavni del treninga trenerjev na področju gozdarskega svetovanja v obliki tečajev, za katere bi izdelali učne načrte, poleg tega pa bi pripravili programe za izvedbo svetovanja, kjer bi se uporabilo druge informacijske kanale (sejmi, mediji, prikazi na terenu, promocijski material in podobno).

Na področju gozdne tehnike se kažejo možnosti plasiranja izdelkov slovenskih proizvajalcev gozdarske opreme (vitli, nakladalne naprave, ...). Smiselno bi bilo iskati mehanizme/možnosti donacij opreme nekaterim skupnostim, ki izvajajo dela v tropskem gozdu.

V zvezi z gospodarskimi možnostmi vidimo možnosti sodelovanja slovenskih podjetij pri odkupu in izvozu/uvozu lesa v EU. V Gvajani je že kar nekaj mednarodnih korporacij, ki delujejo na tem področju, vendar je potencialov veliko, zato bi slovenska podjetja na tem področju lahko iskala svoje interese. V to bi bilo smiselno vključiti raziskovalne institucije, ki se ukvarjajo z raziskovanjem uporabe lesa (BF – Oddelek za lesarstvo).

Kot našo največjo prednost in možnost sodelovanja vidimo naše izkušnje na področju sonaravnega gospodarjenja z gozdnimi ekosistemi, trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in razvojem turizma/obiska v naravnih okoljih. V to bi se lahko vključile gozdarske institucije – Zavod za gozdove Slovenije, BF – oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire ter Gozdarski inštitut Slovenije.

V okviru tega sklopa sodelovanja je bilo tudi s strani GFC izražena visoka prioriteta sodelovanja, zlasti za svetovanje na področju usmeritev in instrumentov za zagotavljanje trajnostnega gospodarjenja z gozdom, kot so izboljšanje sistema gozdarskega nadzora, gozdne inventure in monitoringa gozdnih ekosistemov, določanje višine možnega poseka, ki bi zagotavljal trajnostno rabo gozdnih lesnih virov ter izboljšanje kodeksa ravnanja pri izvajanju sečnje, spravila in drugih del v gozdu. Poleg tega GFC v povezavi z resornim ministrstvom predlaga sodelovanje na širšem področju upravljanja in strateškega nadzora z naravnimi viri, ki poleg gozdov vključuje tudi ostalih naravnih virov (voda, rude, ...). Obe temi se med seboj povezujeta in Slovenija ima na tem področju bogate izkušnje. Takšen projekt bi bil pomemben za promocijo koncepta gospodarjenja z gozdnimi viri, kot ga že več kot 50 let uspešno izvajamo v Sloveniji (ostale države so takšen način gospodarjenja

uvedle mnogo kasneje oziroma ga uvajajo šele v sedanjem obdobju) ter širitev koncepta na tropske razmere.

Poleg omenjenih tem je bilo s strani GFC izpostavljena tudi problematika klimatskih sprememb v povezavi z delom na programu REDD+ in razvijanjem konceptov nizkooglji nega razvoja. V tem sklopu bi za upravljanje s ponori ogljika in dolo anje višine možnega poseka lahko nadgradili orodje WISDOM, ki je sedaj namenjeno upravljanju z lesno biomaso.

Pomemben sklop predlogov za krepitev sodelovanja med državama se nanaša tudi na znanstvenoraziskovalno in pedagoško delo. S strani fakultete je bil izražen interes za izmenjav študentov in profesorjev. Vodstvo IWOKRAME je izrazilo interes za znanstvenoraziskovalno delo na področjih gozdne ekologije, sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, študija rasti in priraš anja drevesnih vrst ter živalske ekologije in upravljanja s prostožive imi živalmi in turizem v gozdnem prostoru. V ta sklop bi se lahko poleg ZGS v ve ji meri vklju ile predvsem raziskovalne in visokošolske institucije, kot so na primer Gozdarski inštitut Slovenije, BF – oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, BF – oddelek za biologijo... Poleg tega je bil izražen tudi interes za strokovni obisk gozdarskih strokovnjakov iz Gvajane (GFC) v Sloveniji.

Slovenska gozdarska stroka je s projektom v Gvajani prvi predstavila sonaravno, trajnostno in mnogonamensko gospodarjenje z gozdnimi viri deželam v tropskem obmo ju. Glede na velik pomen ohranjanja tropskih gozdnih kompleksov na eni strani ter velik interes za rabo gozdnih virov na drugi, je promocija takšnega koncepta tudi v drugih državah srednje in južne Amerike, Afrike in Azije lahko pomembna strateška prednost Slovenije in velik izziv za slovensko gozdarsko stroko.